

27.

Wartość, piękno i bogactwo przyrody żywej – roślin i zwierząt

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój osobowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Odpowiedzialność za środowisko przyrodnicze

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Szacunek dla przyrody żywej

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Przyroda żywa łączy się z naszym życiem.
- Kontakt z przyrodą przyczynia się do rozwoju człowieka.

- Jak możemy zadbać o świat przyrody ożywionej w naszym otoczeniu.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Obowiązuje ochrona zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.
- Wyrządzanie szkody przyrodzie ożywionej obraca się zawsze przeciwko człowiekowi.
- To, co żyje w naszym otoczeniu, jest własnością wspólną.

Zasady

- Poznają gatunki roślin i zwierząt.
- Używam produktów, które nie zagrażają przyrodzie ożywionej.
- Zbieram informacje dotyczące zagrożeń i ochrony przyrody.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Kontakt z przyrodą ożywioną uczy poszanowania życia.
- Troska o przyrodę rozwija w człowieku odpowiedzialność i szacunek dla wszystkiego co żyje.
- Swoim postępowaniem rodzice mogą zaszczyć w dziecku zainteresowanie przyrodą.

Zasady

- Uczę szacunku dla przyrody ożywionej, ukazuję szkodliwe skutki niewłaściwej ingerencji człowieka w środowisko organizmów żywych¹.
- Stwarzam dogodne i właściwe warunki dla hodowanych roślin i zwierząt.
- W otoczeniu rodziny są dostępne rośliny i zwierzęta.

1.7. ZADANIA DLA PRZEDSZKOLA, WYCHOWAWCY

Normy

- Kultura osobista to również dbałość o zachowanie odwiedzanych miejsc (miejsce biwakowe, łąka, jezioro etc.) w nienaruszonym stanie.

¹ „Gospodarka współczesna, podobnie jak i inne dziedziny życia społecznego, odznacza się nadzwyczaj szybko wzrastającą dominacją życia człowieka nad naturą”. KDK 63.

- Postawa agresywna wobec przyrody ożywionej ma negatywny wpływ na nią samą i na człowieka.
- Człowiek i przyroda ożywiona tworzą środowisko życia.

Zasady

- Organizuję wycieczki do zoo, do lasu itp. w celu poznania bogactwa przyrody ożywionej.
- Wyznaczam dyżurnych do opieki nad roślinami znajdującymi się w sali.
- Włączam dzieci do opieki nad przedszkolnymi pupilami (rybki, żółw, chomik).

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

W porozumieniu z rodzicami do sali zostaje zakupione zwierzątko (rybki, żółw, chomik, papużki). Dzieci będą troszczyć się o nie – karmić, pomagać w czyszczeniu domku pupila, prowadzić zeszyt obserwacji zachowań. Można też wyznaczyć dyżurnych – opiekunów roślin, którzy w trakcie tygodnia będą dbać o podlewanie roślin w przedszkolnej sali. Wiosną, na podwórku przedszkolnym można wygospodarować rabatę, gdzie zostaną posadzone warzywa. Dzieci w specjalnym dzienniku obserwacji będą rysować kolejne etapy rozwoju roślin. Będą też dbały o ich dobrostan – usuwały chwasty, podlewały grządki.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Dzieci mają świadomość istnienia wielu zagrożeń dla natury ożywionej, które mogą wynikać z ich działania. Podejmują konkretne inicjatywy w celu ochrony fauny i flory. Dostrzegają wartość i piękno otaczającej przyrody². Powstaje świadomość wspólnego środowiska życia.

1.10. ZAGROŻENIA

Sprawy związane z ochroną środowiska traktuje się jako zbiór nakazów i zakazów, pozostających bez związku z życiem. Zwierzęta domowe traktowane są jako przejściowe maskotki. Istnieje też ryzyko przesadnych działań na rzecz ochrony zwierząt, wobec których prawa człowieka stają się drugorzędne.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Obecność zwierzaka w domu ma pozytywny wpływ na rozwój dziecka. Opieka nad pupilem kształtuje w dzieciach systematyczność, cierpliwość, opiekuńczość, wytrwałość. Obserwacja zachowań zwierzęcia to także nieustająca lekcja biologii. Dzięki zwierzętom uczymy się też wszyscy lepiej współczuć, kochać, rozumieć innych, poświęcać im czas i uwagę. Choćby z tych powodów warto, aby każde dziecko miało w domu własne zwierzątko pod opieką. Tym bardziej, że niemal każde o tym marzy.

Zaproszenie zwierzaka do domu nie może jednak być dziełem przypadku lub zaspokojeniem chwilowego kaprysu. Trzeba to wcześniej dobrze przemyśleć i przedyskutować z dzieckiem, uświadomić je o obowiązkach z tym związanych. Dziecko z reguły pragnie miłego, puchatego zwierzaka do głaska-

² „W swoim publicznym nauczaniu Jezus podnosi wartość elementów natury. Jest On nie tylko mądrym komentatorem natury w przykładach, które lubi przytaczać, oraz w swoich przypowieściach, lecz również jej władcą (por. Epizod burzy u Mt 8,23-27, czy scenę opisaną przez Mt 14,22-23, w której kroczący po wodzie Jezus ucisza wiatr; Mk 6,44-52; J 6,16-21). Pan zaprzęga przyrodę w służbę swojego planu zbawienia. Nakazuje swoim uczniom, aby patrzyli na przedmioty, na pory roku i na ludzi z ufnością dzieci, które wiedzą, że nie zostaną porzucone przez przewidującego Ojca (por. Łk 11,11-13). Uczeń Chrystusa, daleki od tego, by stać się niewolnikiem rzeczy, powinien umieć się nimi posługiwać, by budować współuczestnictwo i braterstwo (por. Łk 16,9-13)”. KNSK 453.

nia i przytulania. Psu i kotu bardzo szybko to się znudzi, z malutkiego rozkosznego króliczka zrobi się poważny król, chomik po roku będzie już staruszkciem, myszki zaczną nieprzyjemnie pachnieć, a szczur wymknie się spod kontroli i zamieszka za boazerią. Aby więc mieć radość z nowego domownika, trzeba jak najwięcej wiedzieć na temat jego charakterystyki i specyfiki jego utrzymania.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

„Franklin chce mieć zwierzątko” Paulette Bourgeois to opowieść o odpowiedzialności, jaką niesie za sobą posiadanie własnego zwierzątka. Rodzice żółwika bardzo długo zastanawiają się nad podjęciem decyzji o przyjęciu nowego domownika. Uświadamiają synka, że to bardzo duża odpowiedzialność. Franklin jednak przekonuje ich, że skoro do tej pory potrafił zaopiekować się pluszowym pieskiem, Sapiem, równie dobrze zaopiekuje się prawdziwym zwierzęciem.

Franklin pobiegł do pokoju rodziców, by ich zapytać, czy już się namyślili.
– Jeszcze nie – odpowiedziała mama. – Musimy najpierw wiedzieć, czy będziesz dbał o swojego zwierzaczka.

Franklin gorliwie przytaknął.

– A będziesz go karmił? – spytał tato.

Żółwik znowu przytaknął. Rodzice uśmiechnęli się, ale nic więcej nie powiedzieli.

(...) Kiedy minęło południe, Franklin zwrócił się do rodziców:

– Czy już się zastanowiliście?

– Jeszcze nie – odparli obydwójce.

– Proszę, pośpieszcie się! – nie wytrzymał żółwik.

– Franklinie, to bardzo poważna decyzja – westchnął tato. – Zwierzątka zazwyczaj są drogie, a ich utrzymanie też sporo kosztuje.

Franklin pośpiesznie sięgnął po swoją świnkę skarbonkę.

– Może to wystarczy... – szepnął z nadzieją, wysypując wszystkie pieniądze, jakie miał uskładane.

(...) Minęły trzy dni i Franklin poczuł, że już dłużej nie może czekać na decyzję rodziców. Miał pewien plan!

Była pora śniadania. Franklin usiadł do stołu z Sapciem na kolanach.

– Już bardzo, bardzo długo dbałem o Sapcia – zaczął. – Prawdziwym zwierzątkiem też będę się umiał opiekować. Będę je karmił. I będę czyścił jego domek. Jak zachoruje, zabierzemy je do weterynarza. Naprawdę dużo wiem o zwierzątkach.

Rodzice popatrzyli na synka z uśmiechem.

– Widać, że dobrze się do tego przygotowałeś – pochwalił go tato.

– Czy to znaczy, że mogę mieć zwierzątka? – zapytał Franklin prosząco.

Rodzice szepтали między sobą chwilę. Potem pokiwali głowami, co oznaczało, że się zgadzają.

– Och, dziękuję! – zawołał uradowany żółwik. Chciał od razu, już teraz biec do sklepu zoologicznego.

Kontakt ze zwierzętami rozwija. Dziecko uczy się empatii, wrażliwości w stosunku do drugiej istoty oraz odpowiedzialności. Kontakty ze zwierzętami

wpływają bardzo pozytywnie na rozwój dziecka, co udowodniono wielokrotnie badaniami naukowymi. Jednak zanim zdecydujemy się na nabycie nowego domownika pojawia się przed nami wiele słusznych obaw: na kogo spadną obowiązki związane z pupilem? Czy damy radę dobrze opiekować się zwierzątkiem? I wreszcie: czy nowy przyjaciel nie znudzi się zbyt szybko naszemu dziecku? Przed podjęciem decyzji o przyjęciu zwierzątka do domu, warto więc przeczytać z dziećmi książkę „Franklin chce mieć zwierzątko”, a następnie porozmawiać i zrobić wspólne ustalenia tak, by decyzja o nowym zwierzątku była w pełni przemyślana i świadoma.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Im bardziej wnikamy we wnętrze człowieka, tym bardziej stwierdzamy, że w większym stopniu różni się on od przyrody niż jest do niej podobny. Człowiek posiada umysł, inteligencję, wolność, świadomość, tak więc bardziej podobny jest do Boga niż świata stworzeń.

Jan Paweł II, Przemówienie na audyencji dla dzieci i młodzieży w Bazylice św. Piotra, 6.12.1978, w: tegoż, *Bardzo pragnę przybyć do was*, Częstochowa 1979, s. 27.

LS 32.

Strata puszczy i lasów pociąga za sobą równocześnie stratę gatunków, które mogłyby w przyszłości stanowić zasoby niezwykle ważne nie tylko dla wyżywienia, ale także dla leczenia chorób i wielu usług. Różne gatunki zawierają geny, które mogą być kluczem do zaspokojenia w przyszłości pewnych ludzkich potrzeb lub uregulowania pewnych problemów ekologicznych.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Przypatrzcie się ptakom w powietrzu: nie sieją ani żną i nie zbierają do spichrzów, a Ojciec wasz niebieski je żywi. Czyż wy nie jesteście ważniejsi niż one? Kto z was martwiąc się, może choćby jedną chwilę dołożyć do wieku swego życia? A o odzieniu czemu się zbytnio troszczycie? Przypatrzcie się liliom polnym, jak rosną: nie pracują ani przędą. A powiadam wam: nawet Salomon w całym swoim przepychu nie był tak ubrany jak jedna z nich. Jeśli więc ziele polne, które dziś jest, a jutro do pieca będzie wrzucone, Bóg tak przyodziewa, to czyż nie tym bardziej was, ludzie małej wiary? (Mt 6,26-30).

Por. Rdz 1,9-12;
Rdz 1,20-26; 6,9-22;
30,37-43; 41,1-43;
Kpł 11,29-38; 19,19;
Lb 22,21-35; Mdr 4,1-6;
J 10,11-15.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Zwierzęta są stworzeniami Bożymi. Bóg otacza je swoją opatrnościową troską. Przez samo swoje istnienie błogosławią Go i oddają Mu chwałę. Także ludzie są zobowiązani do życzliwości wobec nich. Warto przypomnieć, z jaką delikatnością traktowali zwierzęta tacy święci, jak św. Franciszek z Asyżu czy św. Filip Nereusz (KKK 2416).

Por. KKK 2415; 2417; 2418.

IV. LITERATURA

4.1. WYBÓR LITERATURY

Bourgeois P., *Franklin chce mieć zwierzątko*, wyd. Debit, Katowice 2005.

Bourgeois P., *Franklin sadzi drzewko*, wyd. Debit, Katowice 2015.

León C., Rubio C.S., *Dziwolągi*, wyd. Dwie Siostry, Warszawa 2017.

Socha P., *Pszczoły*, wyd. Dwie Siostry, Warszawa 2015.

Aladjidi V., *Inwentarz drzew*, wyd. Zakamarki, Poznań 2015.

Aladjidi V., *Inwentarz zwierząt*, wyd. Zakamarki, Poznań 2015.

4.2. LITERATURA PRZEDMIOTU

Abbadie L., Baudouin M., *Las. Środowisko żywe*, wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 2006.

Dueholm N., Gacparski A., *Poznaję zwierzęta Polski*, wyd. Wektory, Wrocław 2006.

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.

Gerhardt E., *Grzyby. Wielki ilustrowany przewodnik*, wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006.

Filozofia i ekologia w poszukiwaniu nowego stosunku do przyrody, red. R. Panasiuk, A.M. Kaniowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1993.

Franciszek, enc. *Laudato si'*. *W trosce o wspólny dom*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2015.

Hammond P., *Atlas zagrożonych zwierząt*, wyd. Muza, Warszawa 2006.

- Jan Paweł II, Przemówienie na audiencji dla dzieci i młodzieży w Bazylice św. Piotra, 6.12.1978, w: tegoż, *Bardzo pragnę przybyć do was*, wyd. Kuria Diecezjalna, Częstochowa 1979, s. 27.
- Kalinowska A., *Laskotani chrabąszcza wąsami. Po zielonym świecie z ks. Janem Twardowskim*, wyd. Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 2004.
- Knaflewska J., Siemionowicz M., *Ilustrowana księga przyrody polskiej*, wyd. Publicat, Poznań 2005.
- Papieska Rada *Iustitia et Pax*, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Pullin A.S., *Biologiczne podstawy ochrony przyrody*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Twardowski J., *Mrówko, ważko, biedronko*, w: tegoż, *Nie przyszedłem pana nawracać*, wybór i oprac. J. Giebułtowicz, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 1989, s. 220.
- Twardowski J., *Uciekam*, w: tegoż, *Bóg prosi o miłość. Gott fleht um Liebe*, wybór i oprac. A. Iwanowska, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2000, s. 38.
- Verhoef-Verhallen E.J.J., *Encyklopedia europejskich i egzotycznych ptaków ozdobnych*, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2006.